

fol. Maja Walczak

Widok na półwysep Święty Nos (s. 158).

Bajkalska plaża.

fol. Maja Walczak

REGION 3

PRZYBAJKALE

POŁUDNIOWO-WSCHODNIE

- ✪ **Iwołgiński** (s. 143) dacan – centrum buddyzmu w Rosji, unikatowy kompleks architektoniczny
- ✪ **Kiachta** (s. 145) – zachowana zabudowa historycznej osady handlowej, trzy cerkwie z początku XIX w., drewniane domy kupieckie; Muzeum Krajoznawcze
- im. W. Obruczewa (s. 145) – jedno z najstarszych muzeów na Syberii i Dalekim Wschodzie
- ✪ **Rezerwat Bajkalski** (s. 134) – najwyższy masyw centralnej części gór Chamar Daban
- ✪ **Rezerwat Kabański** (s. 142) – dzika i malownicza delta Selengi, ostoja wielu gatunków ptaków
- ✪ **Ułan Ude** (s. 135) – Sobór Hodegetrii (s. 137) – najstarsza murowana budowla na terenie Buriacji; Muzeum Etnograficzne Kultury i Życia Narodów Zabajkala (s. 141) – ogromny skansen; Buriacki Narodowy Teatr Opery i Baletu (s. 139) – jedna z najładniejszych budowli Ułan Ude; Głowa Lenina (s. 137) – największa na świecie, 10-metrowej wysokości głowa Lenina

Między Wydrinem i Tanchoj Kolej Transsyberyjska przekracza granicę Republiki Buriacji. Jej stolicą jest Ułan Ude, centrum przemysłowe i kulturalne zachodniego Zabajkala. Działa tu kilka teatrów, muzeów i szkół wyższych, znajdują się interesujące obiekty architektoniczne i zabytki. Ułan Ude to także ważny węzeł komunikacyjny – można podróżować stąd na północ, w kierunku półwyspu Święty Nos i Gór Barguzińskich, na wschód, w kierunku Czyty, i na południe, wzdłuż starego Szlaku Herbacianego do Mongolii i Chin.

Osoby pasjonujące się etnografią powinny obowiązkowo odwie-

dzić rozległy skansen położony na północ od Ułan Ude. Inne atrakcje kulturowe tej części Zabajkala to dacany, święte miejsca szamańskie (np. góra Bujan-Tugad koło Iwołgińska) i wsie starowierców. Dla miłośników ornitologii dużym przeżyciem będzie wycieczka w deltę Selengi, do będącego siedliskiem wielu gatunków ptaków Rezerwatu Kabańskiego.

Wycieczki górskie realizować można przede wszystkim we wschodniej części gór Chamar Daban – ich najciekawsze partie (razem z najwyższym w tym rejonie Sochorem, 2323 m n.p.m.) obejmuje Rezerwat Bajkalski.

REZERWAT BAJKALSKI

Mapy: *Atlas Chamar Daban* 1:200 000, *Atlas Pri-bajkale* 1:200 000, *Atlas Irkutsk – Czita* 1:200 000, strona internetowa: http://mapy.mk.cvut.cz/index_e.html (1:200 000).

Przydatne: namiot, race odstrasżające niedźwiedzie.

Na terenie rezerwatu można przebywać po uzyskaniu zezwolenia dyrekcji i uiszczeniu opłaty. Godne polecenia są wyprawy z przewodnikiem. Za dodatkową opłatą rezerwat zapewnia transport do podnóża gór.

Budynek dyrekcji rezerwatu, wszystkie zbiory, dokumentacja i muzeum spłonęły w pożarze w 2001 r. Obecnie siedziba dyrekcji mieści się w parterowym budynku przy stacji kolejowej obok poczty. Warto dowiedzieć się, czy istnieje możliwość przenocowania u jednego z pracowników rezerwatu. Innym wariantem jest rozbić namiotów we wskazanym przez dyrekcję miejscu, najlepiej na czymś podwórku lub na polanie w lesie za wioską. Należy unikać rozbijania i zostawiania namiotów w najbliższym otoczeniu wsi. Ludność Tanchoj raczej nie jest przychylna ani rezerwatowi, ani jego gościom.

W Tanchoj, obok dworca kolejowego, działa nieduży bazar i sklepy oferujące jedynie podstawowe produkty żywnościowe. Inne sklepy, równie słabo zaopatrzone, są w miejscowościach Wydrino, Pieriejomnaja i Miszycha.

Oprócz poniższych, w skrócie opisanych tras w Rezerwacie Bajkalskim

Polskie powstanie na Zabajkalu

W 1866 r. polscy zesłańcy zaczęli budować Wokółbajkalską Drogę Kołową, nazywaną Mongolskim Traktem – prowadziła z Irkucka przez Płaskowyż Olchiński, wieś Kułtuk, wzdłuż południowego brzegu Bajkału, Selenki aż do Kiachty. W nocy z 24 na 25 czerwca 1866 r. Polacy rozpoczęli jedno z najbardziej znanych na Syberii powstań, nazywane polskim powstaniem na Zabajkalu.

12 lipca 2003 r. odsłonięto pomnik ku ich czci – można go zobaczyć w osadzie Miszycha, u ujścia rzeki Miszycha do Bajkału, w połowie drogi między osadami Tanchoj i Babuszkin.

jest wiele innych znakowanych ścieżek, które prowadzą od zimowia do zimowia – np. wzdłuż rzek Miszycha i Wydrino. Szczegółowych informacji udzielają pracownicy rezerwatu.

Dojazd

Najwygodniej dojechać pociągiem podmiejskim Sludianka – Babuszkin do stacji Tanchoj. Pociąg kursuje dwa razy na dobę: rano i po południu. Ze względu na długie oczekiwanie w Sludiance podróż zarówno z Irkucka, jak i z Ułan Ude trwa cały dzień. Inną możliwością jest dojazd nocnym pociągiem pasażerskim Irkuck – Nauszki lub Nauszki – Irkuck (z Ułan Ude) albo autobusem jadącym przez Tanchoj z Ułan Ude lub Irkucka.

Trasa 9. Jezioro Czarne

Pieriejomnaja: Tanchoj – rzeka

Pieriejomnaja – Jezioro Czarne

(ok. 1000 m n.p.m.) – Tanchoj

Czas przejścia: 4–5 dni,

stopień trudności: średni,

długość trasy: ok. 50 km.

Trasa prowadzi w pobliżu najwyższej części gór ze szczytami Rassocha

(2151 m n.p.m.) i Sochor (2316 m n.p.m.). Jest dość ekskluzywna jak na syberyjskie warunki. Przez większą część drogi ścieżka jest wyraźna i znakowana zaciosami na drzewach. Zimowia są często (można wyruszyć bez namiotu), a przez rzeki i strumienie przerzucono kładki. Uwaga! Wyruszając na tę trasę, należy pamiętać, że po długotrwałych deszczach poziom rzeki wzrasta i na jakiś czas odcina powrót z zimowia Rassochoa.

Przydatne: namiot, race odstraszające niedźwiedzie.

Dojazd: pociągami podmiejskim Sludianka – Bauszkin do stacji Rieczka Pieriejomnaja.

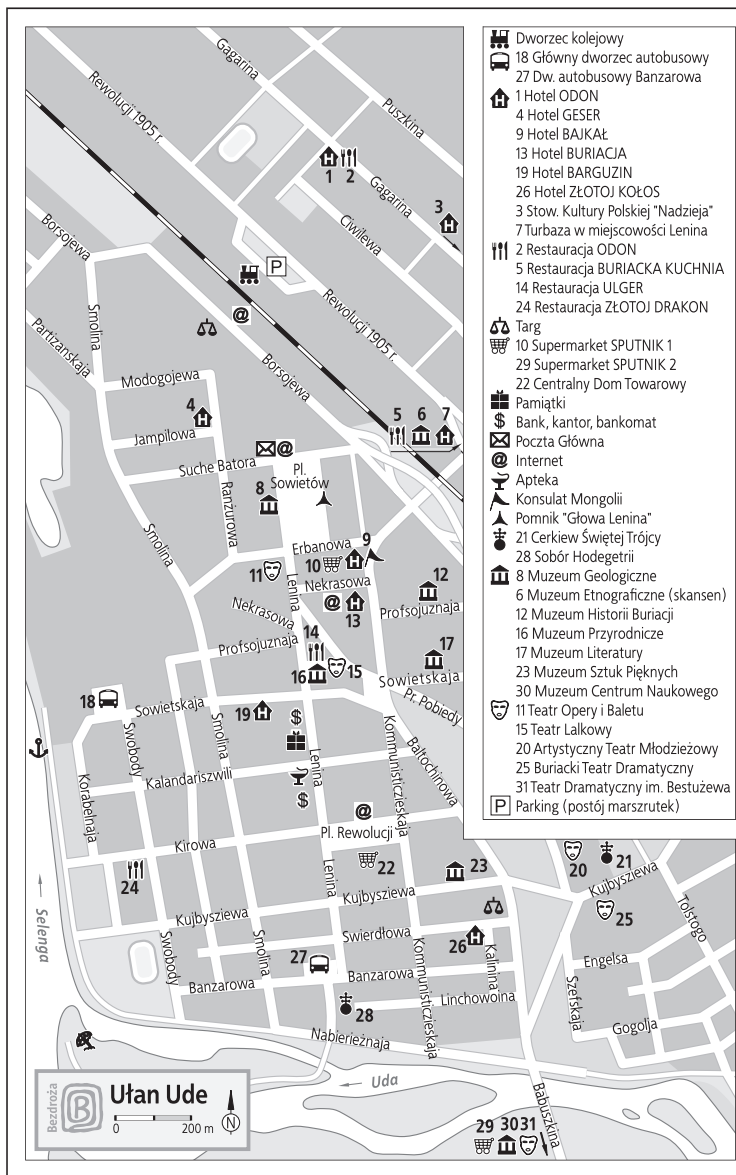
Z osady Tanchoj do ujścia rzeki Pieriejomnaja jest 4 km. W górę rzeki prowadzi początkowo szeroka droga. Po kolejnych 6 km (1 godz.) mija się niebieską bramę – granicę rezerwatu. Cały czas należy trzymać się brzegu rzeki. Na 2. kilometrze od granicy położone jest zimowie Talcy. Za nim trzeba odszukać kładkę przez rzekę. Po 1 godz. dociera się do kolejnego zimowia Szum, położonego na 6. kilometrze. Na pryczach mieści się 6 osób. Za zimowiem ponownie przechodzi się przez kładkę. Po ok. 0,5 km dochodzi się do bardzo ładnego miejsca – skalnej ściany i szmaragdowej głębokiej jamy w korycie rzeki. Od zimowia Szum droga jest trudniejsza, ścieżka prowadzi na zmianę w górę i w dół, czasem po kamieniach na brzegu rzeki. Potrzeba 2 godz. mar-

szu, by dotrzeć do zimowia Rassochoa, położonego przy ujściu potoku o tej samej nazwie (12 km). Do następnego zimowia jest kolejne 2 godz. marszu z licznymi podejściami i zejściami. Po ok. 3,5 km ścieżka dochodzi do miejsca widłowego spotkania dwóch strumieni. Jeszcze 0,5 km wzdłuż strumienia Nemskij Kljucz i dociera się do zimowia o tej samej nazwie (16 km). Na ławach mieszczą się 4 osoby, na podłodze 2. Dalej droga robi się trudniejsza, są miejsca, gdzie łatwo zgubić szlak, a na dojście do **Jeziora Czarnego** (jest tu kolejne zimowie) potrzeba przynajmniej 4 godz. Przez ponad połowę drogi zaciosy na drzewach są dobrze widoczne. Problem pojawia się, gdy ścieżka niknie na rozległej łące. Wtedy należy kierować się lekko w prawo i przejść ok. 1 km.

W oddali widać rzadki las z zaciosami na drzewach. Stąd do zimowia nad jeziorem jest najwyżej pół godziny marszu nieoznaczonym szlakiem – trzeba iść wzdłuż rzeki. Zimowie przy Jeziorze Czarnym (ok. 1000 m n.p.m.) to dobra baza wypadowa w wyższe partie gór:

UŁAN UDE

Stolica Republiki Buriacji leży na wschód od jeziora Bajkał, przy ujściu Udy do Selengi, 456 km od Irkucka, na 5640. kilometrze szlaku Kolei Transsyberyjskiej. W tym miejscu w 1666 r. Kozacy założyli zimowisko

Udinskoje, które od 1689 r. funkcjonowało jako twierdza Wierchnieudińska. Była ona jednym z ważniejszych miejsc na szlaku herbacianym między Irkuckiem a Kiachtą. Wierchnieudińsk otrzymał prawa miejskie w 1690 r., ale większego znaczenia nabrał dopiero w XIX w., kiedy stał się ważnym ośrodkiem handlu z Chinami. W 1923 r. został stolicą Buriacko-Mongolskiej ASRR. Obecną nazwę nadano miastu w 1934 r. Do 1987 r. Ułan Ude, było właściwie nieznane i niedostępne dla turystów – ze względu na działające tu zakłady lotnicze władze zamknęły to ok. 400-tysięczne miasto przed światem.

Dziś Ułan Ude to ważny węzeł komunikacyjny oraz główny ośrodek kulturalny i przemysłowy Buriacji – działają tu cztery szkoły wyższe (na których kształci się ok. 20 tys. osób), kilka muzeów, pięć teatrów, opera i filharmonia. Funkcjonuje tu ponad 100 zakładów przemysłowych, we wspomnianych zakładach lotniczych montowany jest jeden z najnowocześniejszych samolotów szturmowych świata – SU-39, a także śmigłowce transportowe Mi-8.

Buriaci to jedynie 21,4% ogólnej liczby mieszkańców miasta, większość (73,1%) stanowią Rosjanie, 2,6% to Ukraińcy, 0,8% Tatarzy, a 2,1% pozostałe narodowości. Ułan Ude wygląda zupełnie inaczej niż Irkuck – wydaje się bardziej zadbane, czyste i zielone. Jego niezaprzeczalnym symbolem stała się największa na świecie kamienna

Głowa Lenina, fot. M. Walczak

głowa Lenina, która wprawia w osłomienie każdego turystę.

Miejsca, które warto zobaczyć

W Ułan Ude trzeba zobaczyć największy „pomnik” Lenina na świecie – jego gigantyczną 10-metrową głowę wznoszącą się nad centralnym punktem miasta, czyli placem Sowietów. Do obejrzenia jest także wiele interesujących zabytków architektonicznych. Warto przyjrzeć się **domom kupieckim** przy ul. Lenina.

Śnieżnobiały **sobór Hodegetrii** (pamiątka architektury syberyjskiego baroku) na ul. Naberieznaja, wybudowany w latach 1741–85, jest najstarszą budowlą murowaną na terenie Buriacji. W 1928 r. sobór był zamknięty,

w 1935 r. budynek przekazano muzeum narodowemu, a dopiero w 1996 r. zaczęto go restaurować. Ciekawym zabytkiem architektonicznym jest również **cerkiew Świętej Trójcy** z 1809 r., na ul. Kujbysziewa. Różne style budownictwa drewnianego widać w najstarszej części miasta położonej na południe od ul. Kirowa.

Informacja turystyczna

Pomocą, informacją, rezerwacją biletów i noclegów oraz organizacją wycieczek zajmuje się biuro turystyczne Sibir Tour na ul. Nekrasowa 20 (blisko pl. Sowietów), tel.: +7 3012 222277, faks: +7 3012 221707, e-mail: sibtour@mail.ru. Inne: Buriat-Intour (w hotelu Bajkał, ul. Erbanowa 12, tel.: +7 3012 216954, 216176, faks: +7 3012 219267, e-mail: buryatintour@burnet.ru), Naran Tur (w hotelu Buriacja, ul. Profsojuznaja 16).

Dojazd i połączenia

Najwygodniej dojechać **Koleją Transsyberyjską** z Irkucka – pociąg jeździ kilka razy na dobę – podróż trwa ok. 8 godz. (cena biletu na pociąg płackartny: ok. 360 rub., kupieiny ok. 770 rub.); autobus z dworca autobusowego w Irkucku kursuje codziennie (408 km): czas podróży to ok. 10 godz., cena biletu – ok. 300 rub.

Lotnisko w Ulan Ude (7 km od centrum), dojazd autobusem nr 10, marszrutką nr 55, oferuje połączenia: z Irkuckiem (lot ok. 1 godz., cena najtańszego biletu w 2004 r. w jedną stronę: ok. 750 rub.), Moskwą (czas

Pierwszy pociąg

Gdy w prasie ukazały się pierwsze wiadomości o budowie Kolei Transsyberyjskiej, Rada Miejska uznała, że należy dołożyć wszelkich starań, by trasę poprowadzono przez Wierchnieudińsk. W przeciwnym razie miasto runie i przemieni się w żalosną, zapadłą wioskę.... Pierwszy pociąg przyjechał do Wierchnieudińska 15 sierpnia 1899 r.

lotu: ok. 6 godz., cena biletu w jedną stronę w 2004 r.: ok. 4500 rub.), Nowosybirskiem i wieloma innymi miastami w Rosji, a także zagranicą.

Kasa przedprzedaży biletów lotniczych działa na ul. Pawłowa 5, przedstawicielstwo kompanii Buriat Avia (loty międzynarodowe i krajowe) na ul. Erbanowa 20, czynne codziennie w godz. 9.30–18.00, tel.: +7 3012 221122, 221133.

Przedstawicielstwo kompanii Sibir Airlines zlokalizowane jest na pl. Sowietów 63, czynne pn.–pt. w godz. 9.00–19.00, tel.: +7 3012 220125, <http://www.s7.ru>.

Główny dworzec autobusowy, ul. Sowietowska 1, dojazd autobusem nr 7 oferuje m.in. kursy do Ust'-Barguzina – (codziennie jeżdżą marszrutki oraz autobus – wszystkie w godzinach porannych). Autobus odjeżdża rano, podróż trwa 6 godz., cena biletu to 180 rub. Do Kiachty kursują trzy razy dziennie, czas podróży: 5 godz., cena biletu: 130 rub.

Dworzec autobusowy Banzarowa, ul. Banzarowa, róg ul. Lenina, zapewnia kursy do Iwołgińska – trzy razy dziennie, cena biletu: ok. 20 rub.

Dworzec kolejowy zlokalizowany jest na ul. Rewolucji 1905 roku 51, dojazd autobusem nr 10, tramwajem nr 7, pieszo z pl. Sowietów 5–10 min. Z dziedzińca marszrutki kursują m.in. do Irkucka, Arsanzu (w godzinach wieczornych, ok. godz. 20.00) oraz Kabańska.

Noclegi

Najtaniej jest w Domu Polonii (nie jest to schronisko, lecz dom gościnny!) przy **Stowarzyszeniu Kultury Polskiej „Nadzieja”** (prezes Wacław Sokółowski), ul. Gagarina 16a, m. 7, Buriacja, 670034 Ulan Ude, dojazd tramwajem nr 3, tel.: +7 3012 443154 (do Stowarzyszenia), +7 3012 441037 (do prezesa), e-mail: spknadzieja@yahoo.com, cena noclegu: 1 USD za osobę za noc + książka w języku polskim od osoby za cały pobyt. Uwaga! Noclegi dostępne od 15 VI do 15 IX.

Śmigłowce z Buriacji

Śmigłowiec Mi-8 wraz ze swoimi ulepszonymi wersjami Mi-17 i Mi-171 to najpopularniejszy średni śmigłowiec transportowy w kilkudziesięciu krajach świata. Prototyp został oddany do użytku w 1961 r., a jego produkcja seryjna kontynuowana jest do dziś. W Polsce lata 38 śmigłowców Mi-8 (5 w wersji VIP). W grudniu 2003 r. miała miejsce głośna katastrofa śmigłowca Mi-8, którym leciał premier Leszek Miller.

Schronisko Młodzieżowe, ul. Kommunistyczeskaja 16.

Jednym z najtańszych hoteli jest **hotel Złoty Kołos** – ul. Swierdłowa 34, cena pokoju 2-osobowego: od 300 rub.

Barguzin, ul. Sowietskaja 28, tel.: +7 3012 215746. Cena pokoju 2-osobowego: 800–900 rub./os.

Bajkał, ul. Erbanowa 12, tel.: +7 3012 213718. Cena pokoju 2-osobowego: od 800 rub./os.

Buriacja (największy w mieście), ul. Kommunistyczeskaja 47a, tel.: +7 3012 211835, faks: +7 3952 211760, e-mail: hotel@burnet.ru. Cena pokoju 2-osobowego: 1500 rub.

Geser, ul. Ranżurowa 11, tel.: +7 3012 216151, 215383, faks: +7 3012 216151, http://www.geser.burnet.ru, e-mail: geser@burnet.ru, geser@buryatia.ru. Cena pokoju 2-osobowego: od 900 do 1050 rub.

Baza turystyczna Ułan Ude w miejscowości Lenina, przy drodze z Ułan Ude do Barguzina, niedaleko skansenu, tel.: +7 3012 344555.

Wyżywienie i gastronomia

Latем najwięcej restauracji i kawiarni pojawia się obok pasaży handlowych oraz nad rzeką. Warto spróbować potraw w którejś z chińskich restauracji – jedzenie jest przeważnie smaczne i niedrogie. **Złoty Drakon** (ul. Kirowa 8, tel.: 212109) to najlepsza chińska restauracja w mieście. Pełen posiłek z napojami, do syta kosztuje ok. 180 rub.

Restauracja Ulger, ul. Lenina 46, tel.: 218 066, oferuje tradycyjne rosyjskie i buriackie potrawy. Ma taras z ogródkiem. Dwudaniowy posiłek 130–200 rub. Lokal czynny 11.00–16.00 i 17.00–23.00.

Restauracja Odon, ul. Gagarina 43, tel.: +7 3012 442989, czynna 10.00–01.00, ma w ofercie potrawy chińskie, wieczorem dyskotekę. Dwudaniowy posiłek 150–250 rub.

Inne: Buriacka Kuchnia, ul. Limonowa 4, U Borysa, ul. Kujbyszewa 44.

Jeden z tańszych i najlepiej zaopatrzonych sklepów to **Supermarket Sputnik 1** – otwarty 24 godz., ul. Erbanowa 20 (za hotelem Bajkał). **Supermarket Sputnik 2** – otwarty do 23.00, ul. Babuszkińska 5 (po drugiej stronie rzeki Udy). Tani **targ** (żywność i wszelkie inne produkty) jest niedaleko dworca kolejowego na ul. Borsojewa.

Muzea i teatry

Muzeum Przyrodnicze, ul. Lenina 46, czynne śr.–nd. w godz. 10.00–18.00. Ekspozycja prezentuje

faunę i florę Buriacji, a także historię geologiczną Bajkału i jego okolic.

Muzeum Historii Buriacji, ul. Profsojuznaja 29, czynne wt.–nd. w godz. 10.00–17.30. W muzeum zgromadzono obiekty związane z historią, religią i kulturą Przybajkala. Unikatowym eksponatem jest atlas medycyny tybetańskiej.

Muzeum Literatury, ul. Sowietskaja 27, czynne wt.–sb. w godz. 10.00–18.00. Mieści się w drewnianym domu z 1847 r. Zgromadzono tu stare fotografie, książki, manuskrypty buddyjskie, a wśród nich 108-tomową *Księgę Pieśni* (*Atsagat Ganzur*).

Muzeum Sztuk Pięknych, ul. Kujbyszewa 29, czynne wt.–nd. w godz. 10.00–17.00. Zmienna ekspozycja przedstawia malarstwo buriackie, sztukę buddyjską, tradycyjne rzemiosło Buriatów.

Muzeum Geologiczne, ul. Lenina 59, czynne wt. i pt. w godz. 10.00–16.00.

Muzeum Buriackiego Centrum Naukowego, ul. Sachjanowoj 8, prezentuje wystawy zbiorów mineralogicznych, botanicznych, a także archeologicznych i etnograficznych.

Buriacki Narodowy Teatr Opery i Baletu, ul. Lenina 51, mieści się w jednej z najładniejszych budowli w mieście – jej wnętrza są ozdobione narodowymi ornamentami. Jest to teatr o szerokim repertuarze, znany w kraju i za granicą.

Buriacki Teatr Dramatyczny, ul. Kujbyszewa 38. Stynie m.in. z arcydzieła sztuki narodowej – kurtyny z końskiego włosia, wykonanej przez buriackich mistrzów.

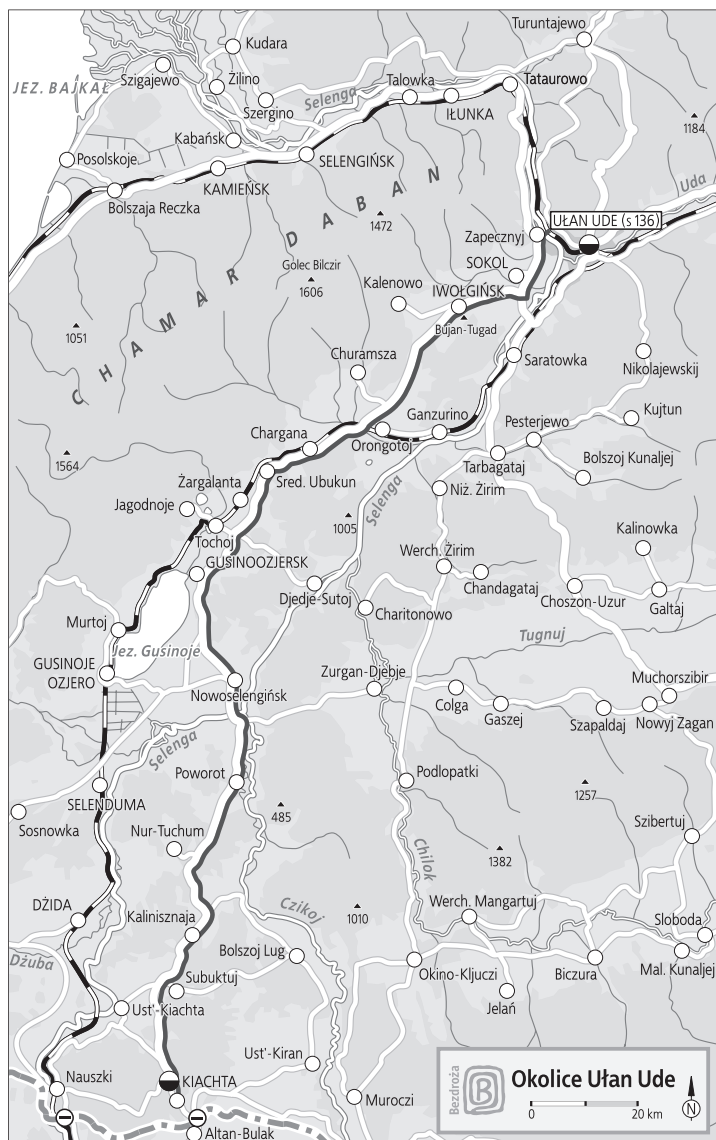
Narodowy Rosyjski Dramatyczny Teatr im. Be-stużewa, ul. Tereszkowej 1, to najstarszy teatr zawodowy w Buriacji, założony na początku XX w.

Buriacki Narodowy Teatr Lalkowy, ul. Lenina 46, otwarty dla dzieci w 1966 r., wystawia spektakle oparte na motywach bajek rosyjskich i buriackich.

Artystyczny Teatr Młodzieżowy, ul. Dimitrowa 2, zajmuje niewielkie i przytulne pomieszczenie w sute-

Polska „Nadzieja”

Od 1993 r. w Ułan Ude działa Stowarzyszenie Polskie „Nadzieja”, które liczy ok. 200 członków. W mieście mieszka ok. 400 Polaków, a prawie 1 tys. mieszkańców ma polskie pochodzenie.

renie jednego z domów mieszkalnych. Przy teatrze działa salon artystyczny, w którym można kupić prace malarzy profesjonalistów i amatorów.

Filharmonia, przy pl. Sowietów, sala na 400 osób – wykonuje utwory buriackich, rosyjskich i zagranicznych kompozytorów.

Informator

Numer kierunkowy do Ułan Ude: 3012.

Informacja lotnicza: +7 3012 227611, **informacja kolejowa:** +7 3012 282025, 282696.

Informacja o kolejowych połączeniach międzynarodowych: +7 3012 282989, **informacja autobusowa:** +7 3012 212185.

Straż pożarna: 01, **policja:** 02, **pogotowie:** 03, **prognoza pogody:** 009, **taksówki:** 349501.

Na dworcu kolejowym działa nowoczesne, ogólnodostępne stanowisko komputerowe, przy którym każdy może sprawdzić połączenia kolejowe.

Średnie temperatury poszczególnych miesięcy w roku: styczeń –27°C, luty –18°C, marzec –9°C, kwiecień +1°C, maj +9°C, czerwiec +18°C, lipiec +20°C, sierpień +22°C, wrzesień +10°C, październik 0°C, listopad –11°C, grudzień –19°C.

Punkty wymiany walut działają w większych hotelach – np. w hotelu Buriacja, pn.–sb. 8.00–19.00 (również bankomat).

Bankomat ATM, ul. Lenina 33, Bank „Baikalbank”, ul. Lenina 27.

Poczta Główna, ul. Suche Batora, na rogu pl. Sowietów, czynna w godz. 8.00–19.00, oprócz nd. (telefon, faks, Internet).

Internet: w mieście można skorzystać z internetu w kilku miejscach. Burnet Internet Café, ul. Borsojewa 16, (naprzeciw dworca kolejowego, czynne 24 godz. na dobę, 35 rub./godz., tel.: 212886), Poczta Główna (godz. 8.00–19.00, 35 rub./godz., nieczynne w nd.), hotel Geser (ul. Ranżurowa 12), biuro turystyczne Firn (Kommunističeskaja 49), pracownia internetowa na uniwersytecie (naprzeciwko pl. Rewolucji).

Całodobowa apteka – ul. Lenina 29.

Sklepy z pamiątkami: Salon Artystyczny, ul. Lenina 33; Dom Książki, ul. Lenina 30.

Sklep sportowo-turystyczny: ul. Borsojewa 19 (naprzeciw dworca kolejowego).

Konsulat Generalny Mongolii: Buryatskaya AR 670000, Ułan Ude, Rosja, ul. Erbanowa 12, hotel Baikat, tel: +7 3012 220507, faks: +7 3012 263244.

Okolice

Warto wybrać się do położonego poza granicami miasta (ok. 7 km na północ od centrum) **Muzeum Etnograficznego Kultury i Życia Narodów Zabajkala**. Trzeba jednak przeznaczyć na to sporo czasu, gdyż nawet pobieżne zwiedzenie skansenu zajmuje kilka godzin. Z centrum Ułan Ude dojeżdżają autobusy nr 35 i 8 (można też skorzystać z taksówki). Z przystanku autobusowego Muzeum (koło „Domu Otdycha”) trzeba iść ok. 1 km asfaltową drogą (w lewo od drogi głównej) do bramy skansenu. Czynny w godz. 10.00–17.00,

Okno syberyjskie – skansen pod Ułan-Ude, fot. M. Walczak

w VIII–IX codziennie 8.30–21.30. Można wynająć przewodnika, który mówi po angielsku.

W otwartym w 1973 r. skansenie stworzono siedem kompleksów budowl, z których każdy przedstawia architekturę i warunki życia innej grupy ludności autochtonicznej lub napływowej: kompleks ewenkijski, Buriatów przedbajkalskich, Buriatów zabajkalskich, kompleks staroruski, staroobrzędowców, miejski i archeologiczny.

Ciekawe są także wsie starowierców: **SARATOWKA** (ok. 25 km na południe w linii prostej od Ułan Ude, nad rzeką Selenga), **BOLSZOJ KUNALIEJ** (45 km na południe), **KUJTUN** (35 km na południe). By się tam dostać, trzeba wynająć marszrutkę lub wykupić wycieczkę zorganizowaną przez któregoś z biur podróży (Sibir Tour, Buriat-Intour).

REZERWAT KABAŃSKI – DELTA SELENGI – to jedno z największych

siedlisk wielu gatunków ptaków nad Bajkałem (konieczna lornetka!), obfituje również we wspaniałe widoki. Niestety, bardzo trudno wynająć łódź, aby popływać po delcie lub blisko niej – teren znajduje się pod ścisłą ochroną i jest patrolowany przez strażników. Obszar jest bardzo dziki, rzadko odwiedzany przez turystów. Sklepy są zaopatrzone w podstawowe produkty.

W rezerwacie pracuje Selengińska Stacja Ornitologiczna Instytutu Biologii Uniwersytetu Irkuckiego. Organizuje wycieczki ornitologiczne. Kontakt: Irkuck, ul. Lenina 3, tel.: +7 3952 344277.

Z Ułan Ude da się dojechać do Kabańska autobusem lub marszrutką (cena: 25 rub. spod dworca kolejowego) lub pociągiem do Selengińska i stamtąd dalej marszrutką. Łatwo zatrzymać marszrutki poruszające się po głównej drodze, łączącej miejscowości położone wzdłuż delty.

Modły i składanie ofiar

W świątyni odziani w purpurę mnisi przy dźwiękach gongów, rogów, muszli i piszczałek, intonują mantrę. Wierni przynoszą mleko, masło, słodycze i wódkę, które podczas nabożeństwa zostają poświęcone i złożone w ofierze. Przy wejściu do świątyni odmawiają mantrę, potem składają pokłony. Jest to bardzo rozbudowany rytuał. Złożenie rąk przed sobą oznacza gotowość do kierowania się w życiu zasadami nauki Buddy, podniesienie ich nad głowę wyraża chęć osiągnięcia nirwany, dotknięcie dłońmi głowy, gardła i piersi to prośba o odpuszczenie przewinień ciała, ducha i umysłu. Klęknięcie mówi o chęci podążania pięcioma ścieżkami prawdy. Następnie wierni dotykają posadzki czołem, kładą się i podnoszą. Oznacza to postępowanie zgodne z nauczaniem Buddy. Pokłonów jest zwykle 3, 21, 108 lub więcej.

Wokół świątyń stoją duże i małe młynki modlitewne (barabany). Poruszenie wszystkich młynków jest obowiązkiem każdego wiernego i stanowi dopełnienie pielgrzymki. Wprawione w ruch młynki niosą do nieba zapisane na nich słowa modlitwy.